

Grondvesten

Grondvesten

Overeind blijven als je basis wankel is

Inge Alberts-de Groot

2020
Uitgeverij Blooming
Zoelen

Autobiografische roman

Dit verhaal is een persoonlijke weergave van
feitelijke gebeurtenissen.
De meeste namen zijn uit privacyoverwegingen veranderd.

Copyright © 2020 Inge Alberts-de Groot

Citaat pagina 204/205 en 231
Marietta van Attekum - *Aan den lijve* -
Uitgever Pearson Benelux B.V. - Mei 2012

Omslagontwerp Erik Kanters
Omslagfoto's © Shutterstock
Foto auteur Marieke Lubbers Fotografie
Vormgeving binnenwerk Walter Kleffens
E-book ePubStudio.nl

ISBN 978-90-8299-894-8
ISBN e-book 978-90-8306-560-1
NUR 301

uitgeverijbloomington.nl

*De grondvesten van je zelfwaardering
rusten op het gevoel dat het leuk is dat jij bestaat*

Hedy d'Ancona

Proloog

1979

‘Hoe kon je zo stom zijn!’

In de stilte die volgde op mama’s woorden borg Sandra al haar schaamte, verdriet en hulpeloosheid diep weg, in de hoop dat die vanzelf zouden verdwijnen.

‘Ik heb zo’n test gekocht, je-weet-wel... bij de drogist,’ was alles wat ze kon uitbrengen. Haar handen knepen het tasje op haar schoot bijna fijn. Mama stond bij het aanrecht met de rug naar haar toegekeerd en bleef zwijgen. Vanuit haar ooghoeken zag ze hoe haar handen even driftig over het aanrechtblad veegden. Met dichtgeknepen keel staarde ze naar het ronde Brabantia-krukje naast het gasfornuis. Het gaf houvast om te kijken naar iets normaal; de gele plastic zitting waarop ze als klein kind zo vaak zat, de drie witte poten met zwarte rubberen dopjes onderaan.

Ze voelde woede en veroordeling in haar moeders zwijgen. Hier was ze al bang voor.

Een heldere gedachte drong zich boven alle andere uit: niet alleen zij, maar mama had een groot probleem. Nog erger: zij had dat veroorzaakt. Wat een schande om een zwangere zestienjarige te hebben! Net nu er rust was na alle gedoe met de twee oudsten, die inmiddels uit huis waren. En ze had papa en mama nog wel zó beloofd niet lastig te zijn.

Pas toen alle aardappels geschild in het water lagen,

droogde mama haar handen af, draaide zich om en liep zwijgend naar de gang. Uit de werkkast pakte ze een afgewassen jampot en liet haar daarin, hangend boven de wc, plassen. Toen de glazen pot met gele plas en een staafje erin op het planchet boven de wastafel stond, had ze het gevoel door matglas te kijken naar een zielig verhaal, een film over iemand anders. Want zij was een verstandig meisje, altijd braaf en netjes. Brave meisjes deden geen vieze dingen, dan hoefde je ook niets te testen, dus dit was niet haar plas.

Het zou tien minuten duren voordat de test klaar was, voor eventjes kon ze nog doorgaan met een gewoon meisje te zijn. Ze liep naar buiten, tilde haar witte konijn uit het hok en zette haar op het gras waar het hongerig aanviel op de groene sprietten.

De achterdeur ging open. Mama bleef in de deuropening staan en zei dat het goed was. Niets aan de hand. Haar schouders zakten een eind omlaag. Ze bleef een normaal meisje, dat vast gauw ongesteld zou worden. Ze kon wel iemand zoenen van opluchting, daarom knuffelde ze haar konijn nog maar een keer, want mama was alweer naar binnen gegaan.

*En de liefde die voorbij is vindt de weg terug naar de bron
om in schoonheid te verdwijnen op de dag dat het begon*

De Omgekeerde Tijd – Stef Bos

Ze zit onbeweeglijk met het gezicht naar het raam toe. Sandra houdt haar pas in en blijft even in het halletje van het verpleeghuis staan om haar moeder te observeren. Haar eens zo zwarte haren zijn bijna helemaal grijs. Boven de rugleuning van de rolstoel steekt haar gebogen rug in een blauwe trui. Ontelbare keren heeft ze naar die rug gekeken, bijna een vertrouwd symbool van verzet en afstand. Onhoorbaar zucht ze, recht haar schouders, plooit haar lippen tot een glimlach en loopt de kamer binnen. Ze legt haar hand op mama's schouder en buigt zich voorover zodat ze in haar blikveld komt.

‘Kijk eens wie we daar hebben.’

‘Hé, Sandra.’ Haar ogen lichten even in blijde verrassing op.

Ze geeft mama een kus op de wang, halfslachtig naast haar mond. Hoe lang is het geleden dat ze mama voluit een kus op de mond gaf? Dat moet in haar kindertijd zijn geweest. De kus voor het slapengaan was het enige moment van fysiek contact. Haar pyjama had ze al aangetrokken, tanden gepoetst en een plas gedaan. Eerst even knuffelen met papa die op zijn vaste stoel bij het raam zat. Dan ging ze bij hem zitten op het krukje voor de kamerkachel waarop het smyrnakleedje lag dat hij in het sanatorium had geknoopt en legde haar hoofd tegen zijn borst.

‘Vooruit, naar bed,’ klonk haar moeder uit de stoel aan de andere kant van de schoorsteenmantel. Een ste-

vige kus op de mond, geen aai, knuffel of omhelzing. In de keuken opende ze de deur waarachter de steile trap naar boven was en klom naar haar slaapkamer. Mama riep haar vaak na dat ze het schone wasgoed mee moest nemen dat klaarlag op de treden. Zelf kwam ze zelden boven.

Ze loopt om de rolstoel heen en gaat in de stoel tegenover haar zitten. Zo kan mama haar aankijken als ze wil, zonder haar hoofd te hoeven verdraaien. Haar linkerbeen ligt rechtuit op de steun, de knie ondersteund door een brace die met klittenband om de kuit is bevestigd. Naast haar op tafel staat een halfvolle koffiemok, tussen een verzameling tijdschriften, boeken en de tv-gids. Ze herkent het kaft van de *Tuinfluiter trilogie*. Automatisch blikt ze naar het beeldscherm waarop een herhaling van *Pauw en Witteman* te zien is.

‘Hebben ze nog iets interessants te vertellen?’

Mama reikt naar de afstandsbediening en zet de tv uit.

‘Niet veel bijzonders.’ Ze ziet haar halflege mok en neemt nog een slok. Ze trekt haar neus op en fronst haar voorhoofd. De mok wordt weer teruggezet. Ernaast staat een halfvol glas water met een lege verpakking van de pijnstillers. Ze wordt goed verzorgd in het verpleegtehuis en krijgt haar natje en droogje op zijn tijd, maar ze heeft geen enkele behoefte aan de georganiseerde activiteiten beneden, in tegenstelling tot haar buurvrouw Riek, met wie ze tegelijk vanuit het oude verpleeghuis hiernaartoe verhuisde. Riek legt contact met de andere bewoners, laat haar nagels lakken en gaat gezellig mee met uitstapjes. Mama wordt het liefst met rust gelaten, maar ze geeft wel

elke dag haar uitgelezen krant mee aan de zuster. Voor Riek, vaste prik.

‘Hoe is het met de pijn vandaag?’ Mama schokschoudert en zwijgt. Op de gang ratelt een karretje over de plavuizen. Ze probeert haar blik te vangen, maar mama kijkt langs haar heen uit het raam.

Ontbijt krijgt ze op de kamer. Twee keer per dag rijdt de zuster haar naar de eetzaal beneden, voor de lunch en het avondeten. Dan wil ze wel bij Riek aan tafel zitten. Als er bezoek is, rijdt diegene haar meestal tegen twaalfen of vijven naar beneden. Angstvallig houdt mam dan in de gaten of haar been nergens tegenaan stoot. Liever zit ze geïsoleerd en loopt zo min mogelijk risico. Ze wil ook niet naar buiten. Ze wil helemaal niks meer.

Petra, haar oudste zus heeft de schilderspullen en breipennen maar weer mee terug naar huis genomen. Lezen is het enige dat mama wil. Heeft ze de vlucht naar een gefantaseerde wereld nodig omdat de echte te rauw is? Ze komen er niet achter. Mama spint een cocon van desinteresse om zich heen en stelt geen vragen meer.

Een jaar geleden ruimden ze haar bejaardenwoning op en kwamen in alles, wat ze toch nog bewaard had, een gevuld verleden tegen. Achtendertig jaar woonde ze met papa in de ouderlijke woning, het huis waar Sandra is geboren, totdat ze samen kleiner gingen wonen. Dat was een grootscheepse opruimactie waarbij al veel spullen weggingen omdat er eenvoudigweg geen plaats voor was. Maar na de verhuizing overleed papa al binnen een jaar en mama deed vanaf toen niets meer weg, op zijn kleding na. Haar muziekcollectie, de fotoboeken en

schriften met handgeschreven reisverslagen verhuisden mee naar haar kamer in het verpleeghuis, maar ze taalt er niet meer naar.

Amper drie kwartier duurt haar bezoek in het verpleeghuis. Mama protesteert niet als de zuster haar vroeger dan normaal komt ophalen voor de lunch. Meestal biedt ze aan om mama zelf tegen twaalven naar beneden te brengen, maar vandaag hebben ze weinig gesprekstof en vindt ze het prima haar eigen leven weer op te pakken. Ze neemt afscheid en huppelt de trap af naar de uitgang. Het pittige tempo van een popsong tikt in haar hoofd en ze past haar voeten aan op het ritme.

Hold back the river, let me look in your eyes.

Er gaat geen minuut in haar leven voorbij zonder dat ze een liedje in haar hoofd heeft. Melodie en tekst vloeien vaak samen met de situatie waarin ze zich op dat moment bevindt. Laat haar de begintonen van een song horen en ze zingt hem mee. Ongetwijfeld zal dit liedje om een heel andere reden geschreven zijn, maar voor haar zijn deze woorden nu precies van toepassing op de situatie met mama. ...*tried to square not being there, but think that I should have been.*

Vlak na het ongeluk stelde ze met haar zussen en broer een bezoekschema op, zodat hun moeder zo weinig mogelijk alleen was, maar ze liepen alle vier vast op de muur van stilzwijgende onverzettelijkheid. Hun medelijden met haar pijn, de blijvende invaliditeit en toenemende afhankelijkheid van zorg, nam na verloop van tijd af. Ze waren bezorgd over haar gemoedstoestand,

maar mama wilde niets. Geen gesprek met een dominee of psycholoog en ze hoefden ook geen bloemetje meer mee te nemen want dat was lastig voor de zusters. *Lonely water, won't you let us hold each other.*

Haar bezoeken werden minder frequent. Een tijdlang voelde ze zich schuldig, totdat ze zich realiseerde dat ze een groot deel van haar leven al ten dienste had gesteld van haar moeder. Vanaf toen ging ze alleen op bezoek als ze zich krachtig genoeg voelde om zonder verwachtingen oprechte aandacht aan haar moeder te geven.

Hold back the river, so I can stop for a minute and see where you hide.

Vanaf het verpleeghuis fietst ze over de beek en het spoor, langs het bos terug naar huis; de omgekeerde route die ze als kind naar school fietste. De Weezebeek stroomt kalmpjes en een koppel eenden zoekt snaterend zijn weg. Een paar schapen met dikke vachten grazen met rukjes aan het korte wintergras. Uit de schoorsteen van het boerderijtje met rood-gele luiken kringelt een pluimpje rook. Het is een heldere januaridag en ze koestert haar gezicht in de zonnestralen. Voorbij het spoor zijn de volkstuintjes waar nu alleen nog een paar stronken boerenkool groen oplichten tegen de zwarte aarde. Papa verbouwde ook altijd boerenkool in hun tuin. Het stond vroeger bijna wekelijks op het menu. Bijna alles wat ze onderweg ziet, laat herinneringen naar boven komen. Het verleden laat haar niet met rust.

De weg langs het bos wordt sinds enkele jaren onderbroken door een autoweg. Ze fietst er via een tunneltje

onderdoor. In haar kindertijd was er al sprake van de aanleg van deze rondweg rondom de stad. Toen leek het absurd dat een autoweg weiland en bos zou doorsnijden. Veertig jaar later ligt hij er.

Het bos ruikt vertrouwt, maar het aroma van mos en sparren roept gemengde gevoelens bij haar op. Bij het toegangshek van het bos stapt ze van haar fiets. Mijmerend kijkt ze naar de plek waar ze als kind zo vaak speelde. Vooraan in het bos staan vier eikenbomen in een groepje bij elkaar. De dikste en grootste van de vier was vroeger haar klimboom. Naast het groepje bomen stond toen een houten slagboom, waarvan de vierkante zuil een prima opstapje was om naar een overhangende tak te springen. Alsof ze een aap was slingerde ze aan de tak, waarna ze losliet en op een verend bed van bladeren terecht kwam. Het gaf haar altijd het gevoel alsof ze vloog.

'I'm on the top of the world, looking down on creation...'
zongen de Carpenters in haar hoofd. Ze denkt terug aan de eerste keer dat ze in de boom klom. Voor ze het wist had ze haar benen om de slingertak gezwiept en trok ze zich op om te gaan zitten. Even later stond ze rechtop en hield zich vast aan de stam. De tak waarop ze stond veerde lichtjes mee maar was sterk genoeg om haar te dragen. De steun van de boom gaf haar onvermoede kracht en met gemak klom ze van de ene tak naar de andere naar boven. Bijna in de kruin vormden een paar takken een nestje van bladeren waar ze lekker kon zitten. Ze leunde achterover en keek om zich heen, zag de rode daken van de huizen en de blauwe lucht erboven. Op straat weerklonken voetstappen en iemand riep iets. Ze hield

zich muisstil. Kleine eikeltjes hingen in trosjes bij elkaar. Onder een blad plakte een galwespbolletje. Een briesje liet de bladeren ritselen, de dunne twijgen wiegden in de luchtstroom en ze schommelde mee. De sterke takken onder haar bips waren als een veilige moederschoot. Hier voelde alleen zijn niet erg, want de boom droeg en beschermde haar.

Ze herinnert zich dat moment uit haar kinderjaren nog goed, omdat mama later vertelde dat de overbuurvrouw die middag naar haar toegesnelde was.

‘Weet je wel dat Sandra hoog in de bomen zit?’ Mama had dat koelbloedig beaamd alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Terwijl mama dat tijdens het avondeten vertelde, keek ze Sandra niet aan, maar zij voelde dat mama trots was op haar lef. Pas veel later kon ze dat plaatsen als een zeldzaam compliment.

Mama was niet scheutig met complimentjes. Liever gezegd, zij kreeg ze niet. Meer nog dan de woorden die mama zei, voelde ze haar goed- of afkeuring. Wanneer mama geen woord uitbracht en haar lippen zich vertrokken tot een streep, dan was dat voor haar een teken dat ze het ergens niet mee eens was. Vond ze iets wél leuk, dan klonk er hooguit een binnensmonds gehum. Aan de klank kon ze de mate van enthousiasme bepalen. Dat hoorde ze het vaakst als ze flink was geweest.

Voluit lachen, plezier hebben zag ze mama alleen bij anderen doen, buiten de kring van het gezin. Bijvoorbeeld als er familie op bezoek was, of toen ze vrijwilligerswerk deed bij het kinderkoor. Sandra herinnert zich dat ze vanaf een afstandje toekeek hoe de kinderen om

mama heen hingen en zij grapjes met hen maakte. Die aanblik deed pijn. *Je moest eens weten hoe ze thuis is.*

Bij papa voelde ze zich heel anders. Er was een soort vanzelfsprekendheid tussen hen. Ook als ze een standje kreeg, zag ze de liefde in zijn blik. Als ze tegen hem aan geleund stond wanneer hij zich 's morgensvroeg stond te scheren bij de warme keukenkachel, dan voelde ze de warmte en kracht van zijn lichaam. Terwijl hij met een kwast de zeep op zijn wangen smeerde en zachtjes heen en weer bewoog, legde ze haar oor tegen zijn buik en voelde hoe zijn hart krachtig en vol klopte. Dan stroomde ze over van liefde en voelde zich heel veilig. Hij was altijd lekker warm en had krachtige zachte handen. Als je een zere buik had hielp het altijd als hij zijn handen erop legde. Kwam het voorleesboek tevoorschijn, dan kropen ze alle vier dicht bij hem. Op schoot, leunend tegen zijn stoel, of zittend op het voetenbankje naast hem. Terwijl mama de afwas deed, las hij voor uit *Inde Soete Suikerbol*.

In gedachten verzonken stapt ze weer op haar fiets. Bij de T-splitsing rijdt ze de straat in waar ze vroeger woonden. Op de hoek was toen een aannemersbedrijf. 's Zomers stonden de deuren van de werkplaats open en hoorde je de zaagmachines gieren. Ze haalde er zaagsel voor het konijnenhok.

Onbewust vertraagt ze haar tempo als ze haar ouderlijk huis passeert. Het blijft vreemd om door te rijden. De rode bakstenen zijn nu witgeschilderd en de nieuwe bewoners hebben veel aan het huis veranderd. In zekere zin maakt dat het gemakkelijker om er voorbij te gaan.

Lange tijd moest ze zich bedwingen om niet het gangetje in te fietsen en achterom te gaan. Haar heimwee en verlangen om thuis te komen was groot.